

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e

Meşhurların Okul Anıları

Mehmet Akif BAL

2. Baskı

Mehmet Akif BAL

**Osmanlı'dan Cumhuriyet'e
MEŞHURLARIN OKUL ANILARI**

ISBN 978-605-241-256-5
DOI 10.14527/9786052412565

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2018, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindeks.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Ocak 2003

2. Baskı: Haziran 2018, Ankara

Yayın-Proje: I. Tual Şekercigil

Dizgi-Grafik Tasarım: Ayşe Nur Yıldırım

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Kapak Fotoğrafı: 1938 Yılında Yıkılarak Yerine Şimdiki Binası Yapılan Trabzon Sultanisi Binası

Baskı: Özyurt Matbaacılık

Büyük Sanayi Zübeyde Hanım Mah. Süzgül Cad. No: 9

İskitler/Altındağ/ANKARA

Tel: (0312) 384 15 36

Yayıncı Sertifika No: 36306

Matbaa Sertifika No: 13385

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

Mehmet Akif BAL

1973 yılında doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü T.C. Tarihi Anabilim Dalı'nda yüksek lisansını tamamladı. Eğitimcilik görevini hâlen sürdüren BAL'ın, yayınlanmış çok sayıda kitabı ve tarih konulu çeşitli makaleleri bulunmaktadır. Trabzon tarihi, Çanakkale Savaşları ve Millî Mücadele tarihi konularında davet edildiği sempozyumlara katılan, bildiriler sunan BAL, evli ve iki evlat babasıdır.

BAL'ın, çok sayıda makalesinin yanında, basımı yapılmış başlıca kitapları şunlardır: *Ölüme Giden Yolda Üç Osmanlı/Emir Şekip Arslan'ın Hatıraları* (İstanbul 2005), *Dön Bir Bak Maziye-Osmanlı Tarihi Anekdotaları* (İstanbul 2006), *Sürgün Türkler-Millî Mücadele Döneminde Malta Sürgünleri-* (İstanbul 2006), *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi* (Elden Geçirilmiş 3. Baskı, Trabzon 2010), *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Meşhurların Okul Anıları* (İstanbul 2003), *Bir Şiirdir Trabzon/Osmanlı'dan Günümüze Trabzon Şiir Antolojisi* (Ankara 2009), *Trabzon Hatıraları* (Genişletilmiş 2. Basım, İstanbul 2009), *Osmanlı'dan Günümüze Trabzonlu Simalar ve Aileler* (Genişletilmiş 3. Baskı, İstanbul 2009), *Trabzon'a Işık Tutan Anılar/Mustafa Kemal Sayıl'ın Trabzon Anıları (1900-1950)*, (İstanbul 2011), *Osmanlı Arşiv Belgelerindeki Trabzonlu Devlet Adamları ve Bürokratlar* (İrfan Dağdelen ile), (İstanbul 2012), *Kronolojik Trabzon Tarihi -Kuruluşundan Bugüne Gün Gün Trabzon Tarihi-* (İstanbul 2013), *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Trabzon Liseli Simalar ve Trabzon Lisesi'nden Hatıralar* (İstanbul 2014), *Karadere'nin Trabzon'a Armağanı Şehr-i Araklı* (İstanbul 2017), *Osmanlı'dan Günümüze Trabzonlu Şehidler (1810-2018)* (İstanbul 2018), *Osmanlı'dan Günümüze Üsküdar Şehidleri (1876-2018)* (İstanbul 2018), *İlk İslam Kuşatmasından Günümüze Fatih Şehidleri (668-2018)* (Basıma Hazırlanıyor), *Osmanlı'dan Günümüze Şile Şehidleri* (Basıma Hazırlanıyor).

ÖN SÖZ

Eğitim-öğretim çabalarının gerçekleştirilmesinin en önemli zemini olan okullar, eğitim öğretim faaliyetlerinden başka, yaşanan devrin sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerini de yansıtır. Dolayısıyla, geçmişteki eğitim kurumlarının niteliğini ve muhtevasını anlamak için dönüp insan unsuruna bakmak gerekiyor. Eğitim kurumlarının yetiştirdiği insan unsurundaki kalite, kısa yahut uzun vadede atacağınız adımların niteliğini de belirleyecektir. Öğrencilik hatıraları bu açıdan, geçmiş devrin tahlil edilmesini ve hatta ilerisi için atılacak adımların karakterinin belirlenmesini sağlayacak ciddi argümanlar olarak karşımızda durmaktadırlar.

Türk tarihinde kurumsal eğitim-öğretim çabalarıyla ilgili esaslı adımların atıldığı dönem, Selçuklular zamanıdır. Selçuklular zamanında başlayan eğitim faaliyetlerindeki canlılık, Osmanlı Devleti tarafından devam ettirilmiş ancak Osmanlı Devleti'ni 17. yüzyıldan itibaren sarsmaya başlayan siyasi, ekonomik ve askerî problemler kendisini eğitim kurumlarında da hissettirmiştir. Osmanlı Devleti, bünyesini kuvvetlendirmek amacıyla ilk önce askerî alanda yenilik hareketlerine girişmiş ancak 19. yüzyıldan sonra, yenilik çabalarının toplum geneline yayılması gerektiği gerçeği ile yüz yüze kalmıştır. Bundan sonra birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da yenilik sayılabilecek önemli kararlar alınmış, adımlar atılmıştır. Eğitimle ilgili bu dönemde atılan adımlardaki entelektüel ve pedagojik yoksunluk, hızlı çöküşün etkisiyle eğitim işlerinin aceleye getirilmesi, yanlış Batılılaşma ve dolayısıyla Batı'yı yanlış okumadan kaynaklı yöntem hataları yanında; eğitim-öğretimle ilgili düzenlemelere sadece bürokratik yaklaşımlarla bakan veya eğitimdeki düzelmeyi uzun vadede nitelikli insan yetiştirme (insan-ı kamil) hedefiyle değil sadece öğrenci popülasyonunu istihdam etme yaklaşımlarıyla sağlamaya çalışan ve bu doğrultuda eğitim politikalarını sadece fiziki mekan üreterek veya düzenleyerek çözebileceğini düşünenlere rağmen, Osmanlı Devleti döneminde açılan okullar gidişatta yine de etkili olmuş hatta cumhuriyeti kuracak kadroları da yetiştirmiştir.

Hazırlanan bu çalışma, esas itibarıyla Osmanlı'nın son yüzyıllarında yetişmiş ve Cumhuriyet Dönemi'nde önemli roller oynamış şahsiyetlerin öğrencilik zamanlarıyla ilgili anlatımlarından oluşmuştur. Toplum içerisinde etkili roller üstlenmiş bireylerin öğrencilik anlatımlarından hareketle; hem Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerindeki eğitim faaliyetlerini, hem eğitim kurumlarından yetişen insan portrelerini hem de eğitim kurumlarında insan yetiştirme özelliklerini yeniden tespitte çalıştık. Daha çok ortaokul ve lise yıllarıyla ilgili anıların verildiği çalışma içerisinde, ağırlığını eğitim-öğretimle ilgili kelimelerin oluşturduğu bir sözlük hazırladık. Türkiye'nin yakın tarihinde etkili olmuş şahsiyetlerin öğrencilikleri ile ilgili olarak hazırlanan bu mütevazı derleme çalışması, Türk eğitim tarihine bir nebze katkı sağlayabilirse amacına ulaşmış olacaktır.

Mehmet Akif BAL

2018, İstanbul

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	v
Mustafa Kemal ATATÜRK.....	1
Halit Ziya UŞAKLIGİL.....	6
Selim Sırrı TARCAN.....	26
Celal Esat ARSEVEN.....	39
Yusuf Kemal TENGİRŞEK.....	51
Rıza NUR.....	65
Kâzım KARABEKİR.....	72
Tevfik SAĞLAM.....	83
Yahya Kemal BEYATLI.....	94
Ahmet Emin YALMAN.....	100
Burhan FELEK.....	108
Mahir İZ.....	114
Hasan Ali YÜCEL.....	127
Şevket Süreyya AYDEMİR.....	147
Remzi Oğuz ARIK.....	157
Necip Fazıl KISAKÜREK.....	162
Niyazi BERKES.....	180
Abidin NESİMİ.....	187
Mihri BELLİ.....	193
Cemil MERİÇ.....	212
Cahit KAYRA.....	221
Muhsin BATUR.....	231
Sabri YİRMİBEŞOĞLU.....	240
Süreyya AĞAOĞLU.....	251
Halil İMRE.....	257
Dündar SOYER.....	282
Ahmet Yüksel ÖZEMRE.....	295

Orhan OKAY	312
Bedri Rahmi EYÜBOĞLU	322
Eğitim Sözlüğü.....	331
Kaynakça.....	347

Mustafa Kemal ATATÜRK

Devlet Kurucusu

“Ali Rıza Efendi'nin oğlu Mustafa, tahsil çağına geldiği zaman babası ile annesi arasında ihtilaf husule gelmiş. Annesi, eski an'anelere uyularak ilâhilerle mahalle mektebine başlamasını ve hafız olarak yetiştirilmesini istemiş. Babası Ali Rıza Efendi ise o zaman Selânik'te yeni bir okutma usulü takip eden “Şemsi Efendi Mektebi”ne devamını arzu etmiş.

Baba, ana arasında bu tarzda çıkan ihtilafı nihayet babası Ali Rıza Efendi sureti muslihanede idame ederek şu suretle halletmiş: Mustafa, evvela eski ve mutat merasimle, ilahilerle mahalle mektebine kaydedilmiş. Bu suretle annesinin gönlü ve arzusu yapıldıktan birkaç zaman sonra da o mahalle mektebinden alınarak Şemsi Efendi Mektebi'ne kaydolunmuş ve babasının da arzusu yerine gelmiş.

Fakat tam bu sıralarda pederi Ali Rıza Efendi'nin ölmesi Zübeyde Hanım'ın geçim hayatını sekteye uğratmış, kendisini çok sarsmış. Bu sebeplerle o sıralarda yedi yaşına gelmiş olan oğlu Mustafa'nın da tahsilini durdurmaya mecbur kalmış.

Bu acı hadise üzerine Zübeyde Hanım, oğlu Mustafa ile kızı Makbulé'yi beraberine alarak Langaza civarında Rapla Köyü'nde bir köylü hayatı yaşayan dayısı Hüseyin Efendi'nin yanına götürmüş. Mustafa hiç yadırgamamış. Gittiği yerde hemen köy hayatına karışmış ve alışmış. Hatta dayısının vazifedar olduğu çiftlikte o da bazı vazifeler almış.

Mustafa'nın köy hayatı bir müddet bu tarzda geçtikten sonra Zübeyde Hanım, çocuğun mektepsiz kalmasından müteessir olarak endişeye düşmeye başlamış. Dikkate şayandır ki, Zübeyde Hanım, oğlunun tahsiline fevkalade itina edermiş. Yalnız, asker olmasını istemezmiş. Çocuğunun köyde tahsilden mahrum kalması endişesi hâkim olunca, bu sefer de Mustafa'yı tekrar Selânik'te mukim bu-

lunan teyzesi Fatma Hanım'ın evine götürüp orada yeniden mektebe kayıt ve tahsiline devam ettirmeye karar vermiş. Almış Selânik'e götürmüş. Selânik'e gelip teyzesinin yanına yerleşir yerleşmez, Mustafa'yı bu defa da Hacı Şükrü Efendi Mülkiye Rüşdiyesine kaydettirmiş. Mustafa da bu mektebe devama başlamış. Fakat bir gün mektepte "Kaymak Hafız" ismindeki bir hocanın dersinde Mustafa ve arkadaşı ile yüksek sesle görüşür ve gürültü yaparlarken Kaymak Hafız, Mustafa'yı vücudundan kan çıkıncaya kadar insafsızca dövmüş.

Arkadaşımız Salih Bozok da, vaktiyle aynı mektepte aynı hocanın bir hayli dayağını yemiş olduğu için onun da Kaymak Hafız'dan canı çok yanıktı. Bu iç acısını sırası geldikçe anlattığı zaman Atatürk de, vaktiyle yediği dayağı hatırlayarak âdeta o gün olmuş bir vaka gibi tekrar hiddetlenirdi.

"Nasıl oldu da, niçin vaktiyle o dayağı yedim?" diye âdeta müteessir ve mahzun olurlardı ve bu vesile ile ta o zamandan kalan hicranlarını, iğbirarlarını açıklar, bir türlü o hocayı affetmezlerdi.

Bu dayak hadisesi üzerine Zübeyde Hanım artık Mustafa'nın bu mektebe devamına taraftar olmamış ve derhâl mektepten geri aldırılmış.

Esasen bu Mülkiye Mektebi, Mustafa'nın da hoşuna gitmemiş. Hele Selânik kıyafeti olarak giydiği Elifiyye Şalvar, sardığı kuşak, kendisini daima sinirlendirirmiş.

Tam bu sırada Mustafa, sokaklarda rast geldiği askerî kıtalar, bu kıtalara kumanda eden zabıtların üniformaları, sert kumandaları ve hassaten komşularından yakın bir arkadaşının giydiği Rüşdiye-i Askeriye elbisesi pek cazip gelmiş. Böyle bir elbise giyerek, böyle bir zabıt olarak günün birinde bir kıtanın başına geçip kumanda etmek hevesi hayalinde canlanmış. Bunun üzerine bu emele vasıl olabilmek için takip edilmesi lazım gelen yolun Askerî Rüşdiyesi'ne girmek olduğunu düşünmüş ve kendisinin bu mektebe kaydettirilmesini anesinden ısrarla rica etmiş.

Fakat annesi, oğlunun asker olmasına taraftar olmadığı için Askerî Rüşdiye'ye nakline katiyen rıza göstermemiş ve hatta onu bir aralık bir mağazaya verip çalıştırmayı dahi düşünmüş. Bundan muğber olan Mustafa, ev kiracıları bulunan Binbaşı Kadri Bey ismindeki zata müracaat ederek, asker olması hakkındaki kati kararını anlatmış ve o günlerde Askerî Rüşdiye'ye girmek için yapılacak müsabaka imtihanlarına kabul edilmek üzere Kadri Bey'in tavassutunu rica etmiş.

Bu müracaatlar ve ısrarlar şu neticede karar kılıyor: Kadri Bey'in tavassutu ile imtihana iştirak eden Mustafa, muvaffak oluyor. Bu sürprizden annesi Zübeyde Hanım fena halde müteessirdir. Fakat o günlerde bir rüya görüyor. Elinde bir altın tepsi olduğu halde bir minareye çıkmış. Zübeyde Hanım'ın rüyada elinde bir altın tepsi ile minareye çıkışı, oğlu Mustafa'nın istikbali için bir hayır alameti, parlak bir istikbalin müjdecisi olarak tabir ediliyor.

Artık bundan sonra validesinin de muvaffakati ile Mustafa, Rüşdiye-i Askeriye'ye devama başlıyor.

Mustafa, Askerî Rüşdiyesi'ne devama başladıktan sonra kendisine riyaziyeye karşı bir merak peyda olmuş ve bu merakı günden güne çoğalmaya başlamış. Sınıf arkadaşları amali erbaaya çalışırken o cebir meselelerini halletmeye koyulmuş. Tesadüfen mektepteki riyaziye hocasının da ismi Mustafa imiş. Hoca, talebesi Mustafadaki bu büyük istidadı gördükçe kendisine mektep usul ve kaidelerine uygun tarzda verdiği "Aferin" ve "Tahsin" gibi mükâfat varakalarını az görmüş. Aynı zamanda onu aynı ismi taşıyan diğer talebe arkadaşlarından ayırt etmeyi düşünerek Mustafa'ya bir gün:

"Oğlum, senin de ismin Mustafa, benim de!.. Bu böyle olmayacak. Aramızda bir fark olmalıdır. Bundan sonra senin adın Mustafa Kemal olsun!" demiş.

Riyaziye hocası Mustafa Efendi'nin bu ileri görüşü cidden şayanı hayrettir. Bu suretle kemalini herkesten evvel hissetmiş olduğu talebesi Mustafa, o günden itibaren artık "Mustafa Kemal" olmuştu.

Riyaziyede bu kadar ileri giden Mustafa Kemal'in Fransızcası biraz geri olduğu için bazı defalar hocasının acı acı itâbına ve ihtarına maruz kalması kendisinin pek gücüne gidermiş. Onun için azmederek mektep tatili zamanında birkaç ay hiç kimsenin malumatı olmaksızın gizlice Frerler Mektebi'ne devam etmiş, böylece Fransızcasını da ilerletmiş.

Mustafa Kemal ile aynı sınıfta bulunan Fuat Bulca, o sıralarda Selânik'te Halil Efendi isminde bir zattan Fransızca dersi almış. Mustafa Kemal de bu münasebetle, arkadaşı Fuat Bulca delaletiyle Halil Efendi ile ahbap olmuş. Halil Efendi'nin aynı zamanda Selânik'te Tahtakale'de dükkânlarının üzerinde bir dans salonu varmış. Halil Efendi bu salonda o zaman gayri Türk sayılan vatandaşlara vals ve polka gibi o zamanın modası olan dans dersleri verirmiş. Salona müdavim bulunan vatandaşların hemen hemen hepsi Fransızca konuşurlarmış. Bundan dolayı Mustafa Kemal ve Fuat Bulca nazari derslerini pratik olarak da kuvvetlendirmek maksadıyla akşamları bu salona devama başlamışlar. Bu fırsattan istifade ederek onlar da dans dersleri almaya koyulmuşlar. Bunun içindir ki Atatürk, cidden fevkalade vals yaparlardı. Onun zinde, parlak yüzü ve altın saçlarıyla, gayet şık giyinmiş frakı içinde neşeli bir halde vals edişi herkesin hayranlıkla seyrettiği bir manzaraydı.

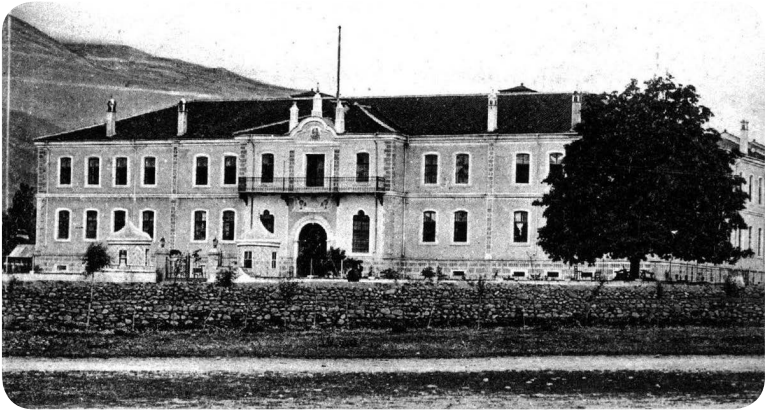
...

Mustafa Kemal, Selânik Askerî Rüşdiyesi'ni parlak bir surette ikmal ettikten sonra Manastır'a gidip orada da kabul imtihanlarını parlak bir surette kazanarak Manastır Askerî İdadisi'ne girmiş. Manastır İdadisi'nde, derslerinde muvaffakiyetler göstermeye başlamış. Bütün idadî hayatı, Rüşdiyeden beri arkadaşı olan Fuat Bulca, kendilerinden bir sene sonra mektebe gelen Nuri Conker, yine kendisinden iki sene evvel mektebe girmiş olan Ankara Merkez Kumandanı merhum Demir Ali ile beraber geçmiş.

Bir ara, Bursa Askerî İdadisi'nde yaptıkları haşarılık yüzünden Manastır İdadisi'ne sürgün edilen Ömer Naci (İttihatçıların meşhur

hatibi) ve Şakir isminde iki talebe ile de tanışmış ve Ömer Naci ile olan dostluğunu samimiyetle devam ettirmiş. Ömer Naci edebiyata meraklı olduğu için Mustafa Kemal'i de bu merak sarmış ve aynı zamanda edebiyatla meşgul olmaya başlamış.

Mustafa Kemal, Manastır İdadisi'ni hemen hemen her sene birincilikle bitirmiş, 1899'da İstanbul Harbiye Mektebi'ne girmiştir.”

Manastır Askerî İdadisi

Halit Ziya UŞAKLIGİL

Edebiyatçı

“Yeşil sarıklı, sallana sallana derslerini ezberleyen çocukların en uzakta olanına kadar uzanabilen bir sopa ile kürsüsünün başından ayrılmayan bir hocamız; oradan oraya koşup her yana yetişen, karalamaları yoklayan, renk renk yaz-sil kâğıtlarını mühürleyen, çocuklar derslerini ezberlemezler de işi oyuna dökerlerse, kulaklarını çeken şişman bir kalfamız vardı.

Bu okulda Kur’an okurduk; başka bir şeyin okutulduğunu anımsamıyorum. Alfabe’nin eski harfler zamanındaki karşılığı olan Elifbâ’yı hemen öğrenmiş olacağım ki, Kur’an’ın mahalle mekteplerinde okutulan kitapçıkları olan *Amme* ve *Tebâreke* bölümlerine atladım. Çoktan (bu okulların bir geleneği olarak), arkamdaki çocuklardan biri “Fergab!..” diyerek fesimi bile kapmıştı.

Ama ben bu okuldan ne kadar soğumuştum. Kaç kez, sabahleyin oraya kadar gitmemek ve pek sevgili tavuklarımla vakit geçirmek için hastalıklar uydurmuş, hırçınlıklar yapmış, yerlere yatarak tepinmiş, evin bütün beni ayıplayan kimselerine Afrika’nın, Kafkasya’nın çeşit çeşit ağızlarıyla:

“Aa!.. Tövbeler olsun, bu çocuk okumayacak!..” dedirtmiştim.

Bir iyiliksever, beni kesinlikle uyarmış olacak. Evimizin tam karşı sırasında, bizden çok çok yirmi otuz adım ötede bir okul, yeni metolla öğretim yapan bir okul varmış ki, o zaman bu türden açılmış öteki okullar gibi “Sıbyan Mektebi” (Çocuklar Okulu) adıyla tanınıyormuş.

Yeni Metod!.. Sıbyan Mektebi!..

Bu adlar bende hemen bir büyü etkisi yapmış olacak ki, hemen cecik hazırlıklarına giriştim. Bir gün, Mercan Mektebi’ne kadar gitmek zorunluluğundan kurtulduktan sonra, doğru oraya gittim. Dar,

küçük bir kapı, ufak bir avlu, dimdik taş bir merdiven. Arkamdan, ne olur ne olmaz, belki bir kovalayan vardır diye soluk soluğa merdivenleri çıktım. Küçük bir sahanlık, açık duran bir kapı... Buradan içeriye baktım: Sıra sıra sedirler, bunların üstünde dizi dizi çocuklar ve bunlar -Mercan Mektebi'ndeki gibi- sallanmıyorlardı. Ta ileride gene bir kürsü ve burada beyaz sarıklı -bugün bile görüyorum sanıyorum-, pembe yün dokumadan cübbeli; güzel, genç, sevimli, tatlı bir hoca. Hiç irkilip sakınmadan ilerledim. Doğru bu çekici adamın yanına kadar gittim. Kesinlikle, o da, bütün çocuklar da şaşkın şaşkın bana bakıyorlarmış. Hemen elini öptüm ve bir çırpıda:

“Hoca efendi; ben bu okula geldim!..” dedim.

O dakikaya kadar bu büyük yüreklilik atılımını yaptıktan sonra artık bende daha fazla güç birikimi kalmamış olacak ki, neler gelip geçtiğini bilmiyorum. Yalnız şunu iyi biliyorum ki, ne beni, ne ailemi sormadılar. Beni o anda kabul ettiler. Hemen bir yere oturttular.

Evdekiler, beni tavuklarımla oynuyor sanadursunlar, ben öğleye kadar bu yeni usul “Sıbyan Mektebi”nin göğsü kıvançla şişkin bir öğrencisi olarak yanıma yöremi seyrede seyrede, bana gülümseyerek bakanlara ben de tatlıca karşılık vere vere geçip yerime oturdum.

Oradan bir çıkış, eve bir koşuş, annemin kollarına atılarak serüvenimi bir anlatışım vardı ki, her türlü dayak olasılığını ortadan kaldırmıştı ve ben de, evden bağırılrsa kolaylıkla işitilecek bir yerde, eski okuluma benzemeyen bir yenisine girmiş bulunuyordum.

Bu okul pek yeni açılmış olacak ki, ben bu girişime atılınca kadar, beni oraya göndermek kimsenin aklına gelmemişti. Bu küçük olay, alinyazımın üzerinde büyük bir etki yaparak, izlenilenecek yolu çizmiş oldu. Burada ne kadar kaldım; belki bir yıl, belki biraz daha az. Şurası belli ki okuyup yazmayı burada öğrendim. Birbiri ardınca kırılıp yenisi alınan taş tahtamın üstüne sayılar döker, hesaplar yapardım. Yavaş yavaş bu okulların, o dönemde Süleyman Paşa eliyle, pek büyük özenlerle İstanbul'un çeşitli yerlerinde meydana getirilen “Askerî Rüşdiyeler”e öğrenci yetiştirmek için açılmış olduğunu